

Vaiva
Grainytė

Rožės ir
bulvės

koliažinis romanas

baltos lankos

2019 m. Venecijos
bienalės „Aukšinio liūto“
laureatės knyga

Vaiva
Grainytė

Roses and
Potatoes

a collage novel

baltos lankos

by the winner of
the Venice Biennale
Golden Lion Award 2019

Vaiva
Grainytė

Rožės ir
bulvės

koliažinis romanas

baltos lankos

Balandžio pelės

Suplanuotos atostogos liko atšauktos; Ispanijos sala – gėlių ornamentai lovoje. Paukščių čiulbėjimą, jūros ošimą ir saulės išbudintą visuotinį judesį atstoja virtuvėje šmirinėjantios pelės garsai.

Turbūt atkeliavo vamzdžiais, slaptomis kertelėmis; lauke – pavasario parodija, kiaurai sienas smelkiasi pagėla, visiems norisi šilumos.

Įsiropštusi į plastiko atliekoms skirtą maišą pelė ten visu smarkumu laižo grietinės likučius, skanauja gražgarsčių dėžučių kampučiuose užsilikusius žalumynų milimetrus.

Pelės buvimas sukelia jaukumo jausmą; gera girdėti, jog kažkas krebžda, jog tam gyvūnui sotu ir šilta, jog esu kam nors naudinga ir dosni, ir – ne viena. Bandau prisiminti deminutyvų kupinas daineles apie pelytę pilkąją, gudriąją ir vikriąją mažutę, – sekasi sunkiai. Tik kažkas apie žiedą, kuris žydi ten, kur viru viru sriubą ar tai košę, kur visi atsilošę, tik pirmiau reikia nubėgti vandens į šulinį, ar kaip ten...

Gulėdama lovoje, gėlėtoje medvilnės Ispanijoje, kažką sumurmu, murmesys lyg koks dulkių gumulas nusirita grindimis virtuvės link, jaučiu, jog pelė ūsų antenomis sugavo mieguistumo signalą.

Melatoninas – jį kartais geriu, kad giliau nugramzdintų į poilsį, – nukauna besipinančias mintis, pasineriu į al-pulingą vandenyną, jaučiu, kaip kojų pirštus kandžioja krevetės. Vandens kregždutės, vandens rausvos žirkklės. Jos atkerpa man gabalėlį – tik nelabai suprantu, ko.

– Kaip laikotės?

– Penktadienio vakaras.

– Kaip šiaip sekasi?

– Po biškį.

– O kas kas kas sunkiausia?

– Aš mėgėja prisiimti visokių dalykų, paskui nebespėju.

Esu viena iki kokios dvyliktos arba visą gyvenimą.

– Bet juk penktadienio vakaras!

– Skaitysiu knygą, man visi vakarai vienodi.

– Na na, gyvenimas, žiūrėk, ir praeis.

– Kas čia kanda?

– Rausvos žirkklės tave kanda.

– O tai kam tas kojas skusti?

– Jie nei ispanai, nei italai. Tokie keisti – turbūt portu-galai?

– Tai čia dėl penktadienio tas skutimas?

– Jie nei ispanai, nei italai. Tokie keisti – turbūt portu-galai?

– Kas čia kanda?

– Rausvos žirkklės tave kanda.

***

Pabundu su klausimu apie portugalus, kojų glotnumą, žirkles ir penktadienį; jau antra savaitė, kai nebeskiriu savaitės dienų, niekur neišeinu, tad nebeturiu priežasties ir kojų skusti. Keistas sapnas. Ar pelės monogamiškos? Turbūt ne – tik gulgės būna tokios taurios. Geriant kavą tuščiu skrandžiu, sukyla rūgštis; greičiausiai joks malonumas neatsiejamas nuo šalutinio poveikio.

Plaukuotomis kojomis žengiu elektrinės viryklės link. Nemaloni staigmena: mažais dantukais atkąsta obuolio. Prie kavos – juodos spiros, purvinų pėdučių pėdsakai. Blogas kvapas. Apima pasibjaurėjimas, galvoje sukasi užkrečiamųjų ligų pavadinimai. Gerai, jog visa ši peliška drama vyksta šiuo neįprastu metu: namai pilni dezinfekcinio skysčio, esu visapusiškai apsaugota. Telefone ieškau informacijos apie spąstų ir nuodijimo paslaugas. Visgi tokia mintis atrodo pernelyg brutali, tad išsiunčiu žinutes keliems katinus auginantiems draugams. Katinėlis savo buvimu išvartytą neprašytą kambario draugę ar gal tiesiog smagiai nugalabytų, atliktų plėšrūno vaidmenį sau lemtame ekosistemos rate, o mano rankos liktų švarios. Portugalų kalba skamba tarsi melodingas šveplavimas. Lisabonoj lankiausi prieš porą metų.

Atsako tik viena kolegė: jos katinas dar labai jaunas ir kvailas, tik nusiaubtų namus ir greičiau pelės jį, o ne jis peles sumedžiotų. Siūlo ateiti, kai baigsis karantinas, kviečia užsukti į svečius paglostyti (teiraudamasi apie peliautoją užsimenu ir apie taktilinio švelnumo stygių).

Kita žinute rašo, jog galėtų duot pagloboti katiną, nes jam tokios globos netrukus reikės: kaip tik kitą savaitgalį su šeima ji vyksta į sodybą. Skamba nejautriai. Būti laimingos šeimynėlės patarnautoja nenoriu. Nuotaika dar labiau subjūra, tikiuosi, kava ją praskaidrins.

Iš garsų suprantu, jog pelė vėl išoko į šiukšlių maišą ir kedenasi atliekose. Gana išūlus elgesys: juk dabar rytas, kada visi padorūs graužikai slepiasi, snaudžia virškindami naktinės puotos rezultatus. Staigiu judesiu atidarau spintelės dureles, užrišu maišą. Pelė suspurda tarp atliekų. Už sekundės spurdėjimas liaujasi, ji apsimeta nematoma, nesama. Užsimetu ant pižamos palta, įsispiriu į batus. Nežinau, kaip iš maišo išvaryti pelę. Padedu juodąjį kupstą po kaimyno balkonu, palieku atrištą. Apsidairau, ar niekas nemato. (Karantino rytas: nė gyvos dvasios, automobiliai stovi lietuje apleisti. Visi namuose, vilki naktiniais, dirba iš namų.) Nesmagu šiukšlinti, bet tikslas kilnus: humaniškai sprendžiamas pelės klausimas, gyvūnėliui ką tik padovanojau gyvybę. Jaučiuosi kažin kaip pakylėta, įsivaizduoju, kaip pagerėjo mano karma. Netgi šmėsteli paika mintis: nuo šiol geriau seksis asmeniniame gyvenime.

I am not here for something stupid like sex, money or citizenship. I read your profile as clearly as I can, and I respect it all. I hope you can read my profile before responding to me. I know I might sound a bit weird, but I came across your profile and I have to admit that it was too hard to take my

eyes off of you! You are truly a fabulous, glamorous, gorgeous and beautiful angel.

Gaurav 37, Delhi, India*

Labuka, ką tu :)?

Mindaugas 29, Vilnius, Lithuania

A bit of 3D, some music, ice hockey and the rest for you to find out...

Epicurus 42, Hammarland, Finland**

I want to know your hot and funny side.

Ozgiur 31, Ankara, Turkey***

Hello there again. I love your attitude, sounds very refreshing and honest. I also love Bergman, I think his language is so special. Our match rate is high, would be pleased to hear from you and explore our connection...

Don Juan 34, Mexico, Mexico****

* Aš čia ne dėl tokių kvailų dalykų kaip seksas, pinigai ar pilietybė. Aš labai įsigilinau į tavo paskyrą ir likau sužavėtas. Labai tikiuosi, jog ir tu peržiūrėsi mano paskyrą prieš atsakydama. Žinau, jog skambės keistai, bet atradęs tavo paskyrą, turiu prisipažinti, negalėjau nuo tavęs akių atitraukti. Tu – iš tiesų išskirtinis, kraują stingdantis gražuolis angelas. Gaurav 37, Delis, Indija.

** Truputis 3D, muzikos, ledo ritulys, o visa kita – atrask pati. Epicurus 42, Hamarlandas, Suomija.

*** Noriu pažinti tavo linksmąją ir karštąją puses. Ozgiur 31, Ankara, Turkija.

**** Labas dar kartą, man labai patinka tavo gaivi ir atvira laikysena. Aš taip pat dievinu Bergmaną, manau, jo kalba išskirtinė. Mūsų suderinamumo procentas aukštas, būtų malonu, jeigu atsilieptum ir galėtume kartu patyrinėti mūsų ryšį. Don Juan 34, Meksikas, Meksika.